

Bilaga 1: Fördjupad analys Grundskola, förskoleklass och fritidshem/klubb

Verksamhetsområdet "Grundskola" innehåller både övergripande, interna samt externa kostnader. Övergripande kostnader är t ex skolskjuts till kommunens samtliga elever med skolskjutsbeslut. Interna kostnader är de kommunala grundskolorna och externa kostnader är köp av grundskoleplats av andra kommuner eller fristående verksamheter.

Historik

Hösten 2022 gick området Grundskola back med 5 900 tkr vilket på helåret genererar i en helårseffekt 11 800 tkr. Under hösten 2022 genomfördes även en stor kvalitetshöjning av budgetarbetet inför 2023 där tidigare fördelningsfaktorer togs bort, dock fördelades socioekonomiska ersättningen enligt tidigare modell. Syftet har varit att skapa en transparent budget där respektive område tydligt visas upp och där respektive enhets ekonomi även blir tydlig.

2022 var även ett år då coronapandemin avtog vilket innebar att slutet av året påvisade en ökad närvaro av medarbetare, barn och elever. Detta har skapat ett ökat behov inom våra verksamheter. 2022 tillsköt även staten stöd till verksamheter kopplat till pandemin trots att det ekonomiska utfallet under våren snarare påvisade att pandemin innebar minskade kostnader på kort sikt. Våren 2022 hade även förvaltningen vakanser på vissa ledande positioner både på kontoret och på grundskolan vilket även det skapade positiv avvikelse i ekonomin. Detta sammanslaget innebar att den positiva ekonomin från våren 2022 ledde till upplevelsen av att det fanns möjlighet att expandera verksamheten till hösten vilket i sin tur ledde till en organisation som inte rymdes i den befintliga budgeten för 2022.

Organisationen inom grundskolan byggs vanligtvis läsårsvist vilket medför att den negativa avvikelsen för hösten 2022 genererade i en organisation som var för stor i förhållande till budgetramen och som utifrån det påverkade våren 2023 på ett negativt sätt. En annan aspekt till det negativa utfallet är att de statliga stöden kopplat till grundskola under 2023 har minskat i jämförelse med 2022 (Skolmiljarden och coronastöd).

Utifrån utfallet under hösten 2022 inleddes året 2023 med en rad med insatser för att skapa en budget i balans. De största insatserna kopplas till området Administration, Grundskola, Förskola och Anpassad skola.

I stort sett har alla insatser en fördröjd ekonomisk effekt, vilket gör att insatser som initierades under våren 2023 börjar visa effekt under hösten 2023. Dock ger detta ett bättre utgångsläge inför 2024 års budget.

Insatser

Nedan följer insatser som genomförts och genomförs under 2023:

Nya riktlinjer kopplat till skolskjuts: Skolskjutsen har fördröjats sedan 2022, på grund av nytt mer kostnadskrävande avtal med leverantör av skolskjuts. En buffert på 2 000 tkr har avsatts för att täcka eventuella negativa avvikelser mot budget under 2023. Parallellt har reglementet för skolskjuts reviderats inför hösten 2023. Effekten av nytt reglemente kommer avspeglas i kostnadsutfallet för exempelvis taxi tidigast efter september månad. Detta då skolskjuts med taxi inte sker i juli och under stor del av augusti, utan en hel månads skolskjuts infaller först i september.

Nya riktlinjer för barnomsorg gällande fritidshem, fritidsklubb och förskolan har också beslutats i barn- och utbildningsnämnden i juni. Effekten av de riktlinjerna kommer också synas längre fram under hösten.

Nya strukturer gällande bedömning av tilläggsbelopp och verksamhetsstöd:

Tilläggsbelopp/verksamhetsstöd har varit högre än budget under våren 2023. Genom de nya rutinerna är stora delar av bedömningen inför hösten klar och kommer resultera i utfall enligt helårsbudget.

Organisationsarbete inom grundskolan: Genom systematiska avstämningar med grundskolans rektorer har respektive rektor avslutat anställningar under juni/aug. Effekten av de visstidsanställningar som upphörde efter vårterminen och inte återanställts kommer inte visa sig för än till septembers lönehantering. De avslutade anställningarna kan ha semesterersättning, timredovisning etc. som släpar en månad.

Återhållsamhet gällande inköp: Under våren har en restriktivitet gällande inköp införts. Dock ser vi ingen eller minimal effekt, då det är så liten del av den totala budgeten.

Återhållsamhet vid vikarietillsättning: Under våren har förvaltningen manat till restriktivitet gällande vikarietillsättning. Dock har kostnaderna för timvikarier har inte förändrats nämnvärt under månaderna fram till augusti, utan ligger på samma nivå. Undantaget sommarlovet.

Ej tillsättning av tjänst: Genom att inte tillsätta tjänster på tex. förvaltningen har resultatet för detta område gett positiv ekonomisk effekt.

Statliga stöd finansierar befintlig organisation: Genom att använda statliga stöd för att finansiera befintlig organisation istället för att utöka bemanningen, ökar vi möjligheten att behålla kompetent personal över längre tid samt hålla organisationen effektiv.

Ny struktur för uppföljning av budget: Genom djupgående månadsvisa samtal mellan, förvaltningschef, förvaltningsekonom och respektive chef, med fokus på kvalitet och ekonomi ökar vi medvetenheten och kontrollen över ansvarstagande kopplat till budget.

Kunskapshöjning inom ekonomistyrning: Under detta år har vi genom ledarforum, kvalitetsforum och tid på våra ledningsmöten valt att lägga stor vikt vid ekonomistyrning och budgetprocessen i syfte att öka kunskapen och ansvarstagandet.

Uppföljning av rekrytering: Genom att varje nyrekrytering godkänns av förvaltningschef ökar vi kontrollen av antalet medarbetare i vår organisation. Utifrån det ser vi ett trendbrott i augusti 2023 där bemanningen inom framförallt grundskolan minskar. Dock behöver denna trend följas upp för att se om den är stabil.

Framtagandet av ny elevpengsmodell: Under våren har en ny modell för att beräkna elevpeng tagits fram. Syftet är att göra elevpengen likvärdig med liknade kommuner samt att säkerställa att verksamhetens lagstadgade funktioner finansieras fullt ut.

Övriga aspekter gällande utfall kopplat till budget:

Köp av elevplatser hos annan huvudman: Under våren köpte Gnesta kommun 10 fler platser än budget hos annan huvudman. Under höstterminen verkar det minska med 24 elever. Elever flyttar fortfarande mellan enheter och det brukar stabilisera sig till septembers avstämning (230915)

Förslag på insatser om ej genomförts:

Varsling av personal: I planen för budget i balans som förvaltningen tog fram under våren presenterades vilka volymer som skulle behövas varslas i syfte att nå budget i balans. Detta förslag godkändes ej av nämnd med hänvisningen att istället ta fram en långsiktigare plan för budget i balans med elevpengsutredningen i beaktan.

Kommande insatser:

Kvalitetssäkringssystem: Under hösten kommer kommunen att införa ett nytt kvalitetssäkringssystem där även ekonomi är involverad. Detta syftar till att göra uppföljningarna och planeringen säkrare, lättare och med högre kvalitet och transparens.

Organisationsarbete: Utifrån den framtagna elevpengsmodellen arbetar nu grundskolan med att synliggöra avvikelser i förhållande till den och hur dessa ska minska över tid. Förvaltningen fortsätter arbete med effektivisering i syfte att hela förvaltningen håller budgetramen.

Optimering av verksamheter: Framledes kommer förvaltningen se över om det finns områden som skulle gynnas av att organiseras på ett annat sätt. Detta gäller tex. Anpassad grundskola och våra centrala särskilda undervisningsgrupper.

Nuläge och plan för budget i balans:

Förvaltningen ser tendenser till att de insatser som planerats nu börjar ge effekt. Dock ser inte de redan genomförda insatserna ut att skapa en verksamhet som genererar en budget i balans 2023. Förslaget om ny elevpeng genererar i en ökad ram för hela grundskoleområdet på 8 400 000 kr. Beroende på om denna ökade finansiering sker internt inom nämnden eller med utökad budgetram blir handlingsplanen framåt påverkad.

Förvaltningen ser dock, att även om den ökade elevpengen skulle finansieras genom ökad budgetram, kommer insatser kopplat till optimering av våra verksamheter inom grundskolan att behöva genomföras med ca. 4 000 – 5 000 tkr vilket motsvarar 7-9 tjänster.

För att göra en konkret och specifik plan framåt anser vi att utfallet för september månad är en bra referensmånad för framtida planering då denna visar bemanning, skolskjuts, elev- och barntal som är säkerställda till läsårets nivåer.

Johan Skeppstedt
Förvaltningschef BoU

Eva Gustafsson
Förvaltningsekonom